

Література

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник. – К. : Академвидав, 2004. – С. 247-295.
2. Чайка В. М. Основи дидактики : навч. посіб. / В. М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.
3. Янц Н.Д. Становлення та розвиток ідеї проблемного навчання у педагогічній теорії / Н.Д.Янц // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : Зб. наук. пр. – Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2007. – Вип.26. – С.149-155.

УДК 373.3.091.5

ПРОДАН Н.І., БРИЖАК Н.Ю.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Однією із складових морального виховання є виховання дисциплінованості, яка розглядається як важлива соціальна, педагогічна і психологічна проблема від успішного розв'язання якої залежить розвиток у підростаючого покоління високих моральних якостей, глибокої інтелігенції і справжнього духовного багатства.

Окремі питання дисциплінованості особистості розглянуті у працях філософів, соціологів та психологів (Т.Заславська, Л.Коган, О.Маркозова, В.Ядов). Дослідниками шкільної дисципліни були Г.Ващенко, В.Гмурман, А.Макаренко, Е.Моносзон, В.Сухомлинський, М.Чобітько, О.Шапран. Спроби здійснити аналіз окремих аспектів проблеми формування дисциплінованості особистості учнів знаходимо у працях дослідників О. Гончарової, О.Капітан, С.Самаріної.

Тлумачення поняття «дисциплінованість» визначається основними ідеями розвитку освіти, суспільно-політичного життя країни і, безумовно, загальнолюдськими та національними цінностями, ціннісними орієнтаціями в суспільстві.

Сучасні дослідники проблеми виховання дисциплінованості особистості школяра та шкільної дисципліни (О.Гончарова, О.Капітан, С.Самаріна) розглядають виховання свідомої дисципліни як складний та тривалий процес, результатом якого є дисциплінованість як інтегральна якість особистості учня.

У ході наукового пошуку у довідковій літературі (словниках) знаходимо такі визначення сутності поняття «дисциплінованість»: «звичка до дисципліни, організованість» [3, с. 149]; «звичка, уміння дотримуватись дисципліни» [1, с. 224].

Ширше, більш узагальнене тлумачення поняття дав С.Гончаренко в «Українському педагогічному енциклопедичному словнику»: «Дисциплінованість – якість особистості, яка включає звичку до дисципліни, витримку, внутрішню організованість, відповідальність, готовність і звичку підкорятися власним цілям (самодисципліна) і соціальним установам» [2, с. 127]. Учений зазначив, що «виховання дисциплінованості як однієї з

моральних рис особистості включає: усвідомлення учнями норм і правил дисципліни; виховання навичок і звичок дисциплінованої поведінки; організацію їхньої щоденної практичної дисциплінованої поведінки (чіткий режим і педагогічно грамотна організація навчання, праці, дозвілля); формування вольових рис».

Взявши до уваги викладені вище тлумачення поняття «дисциплінованість», можемо стверджувати про нерозривний взаємозв'язок його з поняттям «дисципліна». Тому необхідним вважаємо розглянути варіативність тлумачень поняття «шкільна дисципліна», яка є відображенням характеру дисципліни в суспільстві в цілому і обумовлена метою виховання в сучасній школі. Шкільна дисципліна «служить вихованню і закріпленню необхідних моральних якостей громадянина» [2, с. 126]. Такими цінними якостями є правдивість і справедливість, працьовитість і скромність, дисциплінованість.

Педагогічний словник за редакцією І.Каірова так трактує поняття шкільної дисципліни: це суворе і точне дотримання організованого в учбовому закладі порядку, добросовісне виконання своїх обов'язків, вимог вчителів та шкільного колективу, свідоме підкорення своєму обов'язку» [4, с. 343].

Формування дисциплінованої поведінки учнів є пріоритетним напрямом роботи учителів загальноосвітніх навчальних закладів, оскільки сучасне суспільство потребує високорганізованої, самостійної, здатної до дотримання моральних норм і правил поведінки особистості. Процес формування дисциплінованої поведінки учнів у школі відбувається під впливом різних факторів, серед яких особливе місце посідає учитель, його здатність до об'єктивного оцінювання рівня вихованості, дисциплінованості учня. Важливою функцією учителя у формуванні дисциплінованої поведінки учнів є ведення шкільної, ділової документації, у якій він має здійснювати об'єктивне оцінювання не лише рівня знань, умінь і навичок учнів, а й документально фіксувати відношення учнів до своїх обов'язків, правил школи.

Виховання звички дотримуватися правил поведінки, дисциплінованості починається з перших днів перебування учня в школі. Учитель початкових класів повинен чітко знати, якими методами домагатися її, пам'ятаючи, що навіть наймолодший учень-першокласник — це вже громадянин, наділений певними правами й обов'язками.

Успіх у вихованні шкільної дисципліни багато в чому залежить від правильного вибору методів роботи з дітьми. Головними методами є приучення школярів до виконання правил поведінки в школі і роз'яснення їм відповідних норм моралі. Важливим засобом привчання молодших школярів до дисциплінованості є вправи, що включаються в повсякденне життя дитини і проводяться в процесі систематичних занять.

Аналізуючи передовий педагогічний досвід можна сказати, що важливим фактором при формуванні шкільної дисциплінованості є такі прийоми роботи як розповідь, бесіда, спостереження, читання літератури на моральні теми, виховні заходи, ігри, перегляд діафільмів та кінофільмів. Всі вони займають не останнє місце і не позбавляють школярів живого спілкування з рідною

природою, пам'ятками культури та архітектури, тощо. Вчителі стверджують, що не можливо виховати повноцінним покоління, здатне побудувати гуманне суспільство, без того, щоб діти засвоїли норми моральної культури.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь: ВТФ “Перун“, 2004. – 1440 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С.У. Гончаренко. – [2-ге вид, доп. й випр.]. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка: [Текст] / С.И.Ожегов; общ. ред. Н.Ю. Шведова. – [14 стер. изд.]. – М. : Рус. яз., 1982. – 816 с.
4. Педагогический словарь : в 2т / гл. ред. И.А.Каиров. – М. : Изд-во Академии пед. наук, 1960. – Т.1 – 774 с.

УДК 37.036

РОМАН В. В., МОЧАН Т. М.
Мукачівський державний університет

РОЛЬ СІМ'Ї В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Питання естетичного виховання в сім'ї завжди була в центрі наукових досліджень як у класичній педагогіці (А. Макаренко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.), так і в сучасній педагогічній думці (В. Бутенко, І. Зязюн, Д. Кабалевський, Л. Масол, Н. Миропольська та ін.).

Сім'я є тим осередком, який має в своєму розпорядженні значний арсенал засобів і можливостей впливу на естетичне виховання підростаючого покоління. Йдеться про слово батьків, сімейні традиції, залучення членів сім'ї до народних свят, сімейних вечорів праці, духовний і моральний клімат родини, дитячий фольклор, домашній побут, образотворче мистецтво, художню літературу, поезію, адже це все впливає на виховання естетичних смаків, поглядів, переконань, цінностей.

На думку О. Сухомлинської, щоб атмосфера українських родин завжди була живим виховним чинником, треба щоб родина жила не тільки спогадами про минуле та історію, а жила активним суспільним життям, брала участь у творенні сьогоденної дійсності. Українська родинна атмосфера не є чимось законсервованим, це має бути атмосфера свіжа і відкрита, поєднана із сучасним культурним і духовним життям українського суспільства та цілого культурного світу [1].

Серед усіх надбань людини найбільшу цінність має добре виховання, одержане в дитинстві та юності від батьків, у родинному домі. Без нього навіть найкращі здібності, найбільші достатки, найвище родове походження нічого не варті [2].

Серед основних чинників естетичного виховання дітей у сім'ї, за народною педагогікою, є краса побуту, вироблення в дитини здатності розуміти і відчувати мистецтво, прилучення її до активної художньої творчості. До краси побуту народна педагогіка відносить манеру поведінки і щоденні звички членів родини, оздоблення житла, родинні свята й обряди, участь у трудовій

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>